

*Mary Simon, Atanauyuq, Inuit Tapiriit Kanatami
Uqausingit – Aippirniq Nuiqturvik 10, 2008
Tungasuvvingat Inuit Katimaviat*

Nuiqturvik 11th 2008 uumani ublumi uvagut Inuuyuanni Tanngungittuannilu quviatchautiyainni.

Quviatchautiyainni uqaqtainnarmata tamaita ilitchuritqublugit qanuq nangitpagapta ilisariarapta ingilraan uvagut Inuuyuanni Tanngungittuannilu.

Quviatchautiyainni ilitchurittainnaramik nangitititchuuyuat taimangaaniin qangma aasiin anitainnaqtuq uqaramik inuinnun tamainnun.

Quviatchautiyainni Kavamatkut Kanatamun uqaramik quliaqluta tamapta nangititchisuummata ilisaqtuanik ingilraan.

Sivulliutiblugu, Nuiqturvik 11th ublua puigulaitkivut itqaumaniarivutlu.

Itqaumalugit tamaita nangivialuktuat suuyariyauyuatu ilisariaqsimagamik ilisarvingmun.

Itqaumalugit tamatkuat paiyuat nangivialukpangmatalu ... ilangiklu ataatangitlu anaanangitlu allattaug ilangit inuuniarvingitlu tamaita nangittuat nutarait aullaramik.

Itqaumaluta tamapta nangittuanniuptauq quliutisuummata nakuunngittuanni kanngusuktilutalu inuuvialuugapta.

Itqaumalugit tamatkuat uqumaittumik nanmaksimayuat uummatainni --- alianniuqtuatlu nalublutigli qanuqiliurutiksainnik --- nangitilaamingnik nibliyuitut.

Itqaumalugit tamatkuat mamittuat nutqaramiung nangitdjvingit taimanna aasiin atungitait nutarainun inmigun pimayangit nutarautillugit.

Itqaumalugit tamatkuat nangitpallaaqtuat suuyarinirmin, taimaliblutik quviangaiqtilugit inuusimini.

Itqaumalugit tamatkuat uqaqaaqtuat suuyarinirmik pimmaqlutaummata, apiqsuqsimayuat utiqtitqublugu pimarluutainik.

Itqaumalugit, sivulliutilugit, tamatkuat maqaiqtuat tusaalaitkait utiqittuanik pimarluutainik.

Suliptauq, kingullirmi, Nuiqturvik 11th ubluani itqaumaniaqtuanni.

Itqaqtauniaqtuaq, maani nunapayaami, ilumuurniq iyiqtaulayuaq, iyimmariktaubluni sivituyalumun, aglaan isuittumun iyiqtaulaitpangiqtuaq.

Itqaqtauniaqtuaq tamatkuanik inungnik nutqayuittuat savangniaqlutik allatlu katimayit mikigaluaqlutik savavialuksimayuat taimanna ikayutauvialuktuat uvaptingnun.

Itqaqtauniaqtuaq naglikkutauniq nungusuitpangniqtuaq inuusiq nanginnaqtillugu.

Suliptauq, sivulliuyuq, Itqaqtauniaqtuaq Inuitlu allatlu tanngungittuat Kanatami,
nangitkaluaqilluta taimangaaniin inuusiptingni, qangma sulii maaniittugut ...
maaniinniaqtuanniqtuaq ublaakunngurman.

*Mary Simon, Atanauyuq, Inuit Tapiriit Kanatami
Uqaqtuaq House of Commons – Pingatchirniq Nuiqturvik 11, 2008
Nunayaptingnin Uqaqtuat Nangitituanik Tannungittuanun Ilisariaqtuat Ilisarvingmun*

Mr. Prime Minister...

Quyanainni / Inuktitut Uqaqtuq

Mr. Prime Minister, sivullirmik uqaqsimayuami uqautchimnik ilitchuritqublutin uqautchivutlu pitqusivutlu suangayuak suli.

Suliptauq Mr. Prime Minister, saallutin uqautiniaripkin ami uqausitka qaimayuut uummatimnin.

Uvaptingnun uqaravit suanganiqtutin quliaravit quvaisunngittuatin annirapta. Inuinnun, Itqilinun, Métisnguyamunlu. Quyanainniirapkin. Quyanainniqpaaluk.

Uvangaptauq ilauyunga ukuanik ublumik utaqqimayuami. Ingilraamin sivituyuamin utaqqimayuamiptauq ilanni isumaliqpaktuami una ubluq tikilaitchungnariblugu. Aglaan tusaagapkit Ataniryuapta Prime Minister allattauq atanauyuut, isumaliqtuami qangma nakuruqsaniblugu inuusiqput ilagiblugit ukuat Tannungittuatlu Kanatamin ilagimayapsilu maani ittuasi ubluq.

Quyatchaktuamiptauq kavamatkut Kanatamun uqaqtainnarmata uvaptingnun quliutibluta nangititinnamik ilisariaqsimagapta qangmangaaniin maminniaqtuanni tamapta maani nunami ittuanni.

Uvagut isumalaittuanni ublaakun siqiniq nuipsaarumi tupagupta anniavut nangitdjutivutlu uvvainaq maqairniaqtuat. Taimanginngituq. Aglaan nutaaq ubluq tikittuq, atautchitun iliyugut, nutaamik aullaqiniaqtuanni tamatkiluta Inuit, Métis, Itqilitlu.

Atautchikun savaqatigiiksaqtugut upkuirlugit upkuat atautchikuarluta nutaanik inuusiluta Tannungittuannilu ilaulasilutalu Kanatamun.

Savaaksavut inugiaktut. Isumaliuruuyuanin Kanatamiuyuanin kavamakpunninlu ikayuqsuqtuanni ilipsaatqublugu suangayanik, annianngittuaniklu ilagiiktuanikinuniarvingniklu.

Pilagikput inuusiqput ilitaritainnarupku piqpangnaqtuaqlu pitqusivut itdjusivutlu ami inuvialuugaptali allangittuanni allaunngitugut taimanna nakuuyuakun pilirumik uvaptingnun ilurriiniaqtuat kavamatkutlu allatlu Kanatamiuyuat.

Ubluq uvaniittuami, savaqatigisuklusi – ami Inuit taimalisuuyut – nutaanik iluaqtuanik piniaqluta piqgaisuugaptalu taimangaaniin taimanitpangniqtuat inuit savaqatigiiklutik.

Quyanainni, isumaliurniqlu naglikkutiniqlu atuqsarivut aullaqiptingnun.

Quyanainniqpaaluk.

*Mary Simon, Atanauyuq, Inuit Tapiriit Kanatami
Uqausingit Makpiraamun – Pingatchirniq Nuiqturvik 11, 2008
Taigurvingmi Itiriaqtuqtuat Uqammanikkamik Nangitittuanik
Centre Block, Parliament Hill*

Inuktitut Uqautchit

Una ubluq saniqpauvialuktuq Sivulliuyuanun Kanatamun.

Una ubluq saniqpauvialuktuq Kanatamun.

Qanuq inniqa tanngungitkuvit? Qanuq inniqa Inuuguvit ?

Isumayuami ublumi Kamatamiut tamatkilugit ilitchuriyuat qanuqiliurutiksavut.

Atautchikuarluta ungasiktumin aulamayuanni tamapta. Nunagiyaptingni, qangma, savakput uqumaittuq. Qangma piliqtuanni piuyaqtuatum hockeynik - Ilisimayunga una Prime Minister uingaiqtuq hockiqtuanik uqautchinik.

Ubluq ilitchurigamik nangititilluta unaptauq Katimayingit Ilumuurniqlu Sannaiyarviatlu ukuat savaaksat sapirnaqtuut ilisimayaqput. Uvagut tamapta savaqatigiiksaqtuanni taimanna ilitchurniaqtuanni tamatkiluta.

Quyanainni ublumi pigavit.

Inuinnun, simamauyuanni nunaruqtuanni – Inuvialuit Nunangat, Nunavut, Nunavik, ukuatlu Nunatsiavut – sivunmun aulalasiniaqtuanni qangmangaaniin inuusiptingnunlu isumaaluutingnunlu inuuniaruptingnunlu.

Inugiaktugut 53tun Inuit inuuniarvingit angiyuani nunani illutik Kamatami.

Ilisimasaqtutin ilitchurigavit nangitittuanni ikayutauniaqtuq inuuniarviptingnun taimannali mamitchimaakkirniaqtuut. Ilisiarvingmuksimayuut taimani nangitdjutait qaitait nutarainnun.

Inuit naatchiyuat ilisarvingmin mikiyuat 16 percenttun kisanik aasiin 63 percenttun Kanatamiyuat..... 16 percent mikivialuktuq ukuaniin 63 percent....

Ubluq uqarmata ikayutauniaqtuq miklilugu ungasiktuq.

Suuq?

Nutararuaqtuat ilait ilisariaqtsuitkait nutarangit iqsiblugit, isumavaktuat "ilisarvik" nakuunngivialuktuq iqsinavialuktuq. Iqsinaqtuq.

Qangma, Inuit atulagaat una nutauyuanun inuinnun, nutararuaqtuanunlu, taimanna tutqilagaat ilurrilugu ilisarniq.

Ilisarniq atausiuyuq inugiaktuni tutqiksaiyaksavut.

Ilitchuriyaqput sivulliuyuaq Ukiuqtaqtumi Inunginni nangitdjutaat.

Isumaaluutiruaqtuat isumanginni.

Uvagut tutqiksaiyaksavut uluanngittuat, uqausingit ikayutauniaqtuat mamitirnirmun.

Kingullirmi, ataniqpaugama Inuinnun tamainnun, apiriniaripkin Kanata ilaliutitqublugu Nunatsiavut – Labrador - Inuit ilaumayuattaq ukuani Residential Schools Settlement Agreement. Ilaa Prime Minister, uqausit ubluq ilaliutiyait tamarmik Tanngungittuat Kanatamiuyuat ami tamaita nangittuattaq ilisariaramik ilisarvingmun.

Quyanainniipsaaripkin Prime Minister, suliptauq Angalatchiyit Maliruliuqtitlu, ubluq qaigapsi maunga, savaaksasi inugiagaluaqtilutik Malirulialirvikpangmi, savammaariktusi ilaugapsi.

Nunaryuavut suanngapsaarlakput atautchikuarluta.

Uqausingit Makpiraamun
Mary Simon
Atanauyuq, Inuit Tapiriit Kanatami
Nuiqturvik 12, 2008
Katimayiit Kanatamun
Tamatkilugit Katimayuut
Kiuggutit Nangititittuanun Ilisariaqtuanun

*****

Arnatlu Angutitlu Katimaqpaalungniittuat

Unnungmi uqarmata iliniaqtuq isumaptingnun.

Inuit Kanatamiyuuat, ilagiiktuat, inuuniarviitlu pitqusingitlu nangivialuksimayuut ilisariaramik ilisarvingmun, uqarmata kanngusuklutik quviasuktuanni.

Ubluq qinilaittuanni kingunmun. Uqallaktuami unnungmi Malirulialiuqvikpangmi, nutaaq ubluq iliyuq. Ubluq sivunmun takunnaktuanni.

Tupagama ublaaq quviasuktuami quyasuklungalu.

Isumaliqtuami anguyaktuanik ingilraan – ilait taksiyavut ilaittauq taksinngitavut. Savaqatin, Senator Wattlu uvangalu anguyaqtigiiktuangni. Taimani 35 ukiut sipillugit anguyaktigiyavut inukpasugyuktun ittuq Goliath sannaiyaqput taimani James Baylu Northern Quebecu nunangat saniqpaktaq. Inugiaktuni ukiuni uvagut Inuuyuanni takunnagaqput Senator Adams uqarman uvani inimi uvaptingnun uqarluni. Quyanainni Charlie. Quyanainni Willie.

Quyanainniptauq ilaliutigaptigu uqausiqput Inuktitut tamaani Malirulialiuqvikpangmun ukiaksaq.

Uvagut nutauyuanni taimani uumisuklutalu. Aglaan ilisimayuanni qanuq inmagaata inupta ingilraamingaaniin suliptauq ilisimayuanni pimapsaarniarmiyaat.

Uvaniittuanni ublumi – angayuqaaqnihluta – isumatupsaarmiyuanniptauq. Ilisimayunga sukaittuq allangurniaqtuni sunik, yaranablunilu utaqqinngunariblunilu. Ilisimayuanni uvagut utaqquigaqsimayuanni.

Qangma aasiin uvaniittuami quliutisuklutin – **uvaptingnik naalaksaqtusi qangma.**

Unnungmi ilitarigamik nangitituat uvaptingnun puigulaitkivut malingniaraat kavamatkut savaksarumik inuptionun. Ingilraamin savaqatiginiyaqpakaluarivut kavamatkut aglaan naalasuittuat uqarapta.

Inuit tamaita atanauyuat angalatchiyuatlu atautchikun savaqatigiiksaqtut uumani nutauyuani aulatdjutiksaini.

Kavamatkut inmikun qangma savammaariksaqtutlu ilaliutiluta angalatchiviksaptingnun piqpagilugu nutaaq aulaviksaqput, itdjusivut, inuusiqtut taimangaaniin, uqautchivutlu pitqusivutlu.

Uvagut ilaulasisaqtuanni tadjvani katimavikpaalungmi, savaqatigiiklugit kavamatkut nutauyuamik iliyiluta savaaptingnik. Itdjusirualaittuanni taimanitun malirutaksaliurutilaitkaatigut qangmamingaaniin.

Ataniryuaqput uqarami unnungmi taimanna isumagumi nakuuniaraluaqtuaqtauq.

Ataniryuaqput Prime Ministernguyuaq Kanatamun Kanatamiuyuanunlu apiriyainniptauq nangitdjutait uvaptingnun maqairukkaa isumayungnairuklugu.

Uvagut aglaan inmiruaqluta isumaliurutiniarivut isumaaluutiptigun.

Atanaugamali katimaviptingnun Inuinnun Kanatamiuyuanun, uvanga ukpiriyara ilumuqtuamik uqarumik savaangit nakuukkun aullatisaraat. Kavamatkut savaakkirumik nalunairniaqtuaq qanuq isumammagaata.

Unnungmi Ataniryuaqput Prime Ministernguyuaq uqallaktuaq: “Ilipsi sivituyumik nanmaksimayaksi nangitdjutiksi. Uvagut kavamauyuanni, nunagiyakputlu tamapta nangitititkapsi nanmaktuksauyavut uvaptingni.”

Iliyipsaaqsarumik suannatiksait inuusiminun, nakuuyukkunlu aularumik sapirnarniaqtuaq savaaksait. Sapirnavialuktuq Inuinnun Nunatsiavutmin ilisariaqtuat ilisarvingmun-allatun nangittuatun nangivialuksimayuattaq aglaan akiliusiangittuat sunik pinngituattaq uvaptiktun Akiliusianik-Sannaiyaqtuaq-ilurriingittuq.

Apiriyara unnungmi Ataniryuaqput Prime Ministernguyuaq isummitqiqublugu. Ukuat Inuit nangittuat isumaliuqtilugu qanuq piniarmata uqarapsi nangitdjutainnik. Ikayurlugitlu mamitchisarumik. Uqautiyapsi Atanauyuasi, uvani katimavingmi maliksarisiptauq uqausipsi isumagilugit inuuyuat maani auqisuilami nunanganni. Inuqatitka Inuit Nunatsiavutmiutat ilaliutilugit mamitchinirmun. Ilaliutilugit ukungani Akiliusianik-Sannaiyaqtuaq.

Katimayingit Ilumuurniqlu Sannaiyarviat sivulliuuyaq mamitnirmun aulaviksaanun uvaptingnun aglaan suli savaaksat inugiaktut suli.

Kanata ikayuqtuksauyut sananiaqtuksauyutlu malirutaksanik qangmalu ungasiktumunlu taimanna kisanik ilavut nakurniaqtuat sanalugitlu inuuniarvikput nakuuyukkun Kanatamunlu ilialiutiluta.

Taimaliyuat Inuit, sannaiqtuanni qangma. Tamarmik Inuit nunangat sannaiyagait ubluqtun ittuanik inuusiq pimablutik nunangitigun. Ukuat munariyut Qutchingniqsamun angalatchiviani ukuat ilaublutik Inuitlu Kavamatkutlu Kamatamun suliptauq ikivraqsaruaqtuat qangma savaqatigiikkumigit Kavamakut Kanatamun.

Suliptauq inuuniaqtugut Kanatam nunangani qangma allanguvialuktaliqtuami nunami Kanatami – Sila allanguqtuaq, uqsuryuamik qiniqtuatlu munariviksaitigunlu nunagiyaptingnik tamatuat allanguvialuktuat.

Ukuat sapirnaqtuugaluat savaaksat, akiksanginniklu ikayuqsuirniaqtuat savaktiksaqsiurniaqtuatlu. Tamatkiluta savakkupta uvaptingniklu atautchikuarlutalu taimanna kisanik ilurriniaqtuat.

Suangayuaniklu nutqalaittuuniklu inuuniarvingnik pimasauqtuanni.

Anniangittuamik, iqsinnittuamiklu, ilisimavialuktuaniklu Inuinnik pisuktuanni.

Uqautchivutlu itdjusivutlu utiptiqsaaqtuksauyuavut suangamukturlugitlu.

Tamapta atautchikuarluta sivunmuksauqtuanni.

Unnungmi uqausitka uqausipsaarniaritka. Uvanga savaqatigisukkitka kavamatkut ilumuqlungalu iqiasuklaittungalu.

Kavamatkut qaglilugit nautchiuvialungniariga.

Ublumilu ublaakunlu tamapta Tanngungittuanni uvani Nunaryami ittuanni – tasiurluta ilingnun, malirulialiuqtit Kanatamun, quviasukluta.

Yaraiqsisaqtusi yaraiqsirvingmi savaangnin. Savaaksat isagutiniaqtuat sannasuitchiurupta nutaamik. Aglaan uqalayuanni atautchikun savaqatigiingniaqtuanni tutqingniaqlugu sivuniptingnun tamaptingnun – atautchikuarluta.